

Naši hodnotoví spojenci myslí především na své zájmy. EU kráčí v transu do propasti, ale má správné hodnoty

 radiouniversum.cz/svihlikova-ilona-4d-nasi-hodnotovi-spojenci-mysli-predevsim-na-sve-zajmy-eu-kraci-v-transu-do-propasti-ale-ma-spravne-hodnoty

Ilona Švihlíková Díl 4/4

Text 7.6.202435 min Přehrát

#Peníze

Bylo by hezké, kdyby si naši vládní představitelé položili otázku, co vše musí dnes a denně řešit normální občan této republiky, který je dnes a denně konfrontován s vysokými cenami energií, potravin, s nedostatkem základních léků, nedostupností bydlení, přebujelou administrativou a vysokými daněmi. Jak vidí přehlížené starosti občanů ekonom? Paní docentka Švihlíková má jasno: „Řekla bych, že vláda má dominantně odpovědnost za své občany, a v úplně minimální verzi by neměla ohrožovat jejich životy a zdraví. My přijímáme do značné míry zájmy těch, kteří jsou dobře schovaní, protože kdybyste chtěli vést nějakou hodnotovou politiku, tak bezesporu budete podporovat mír, diplomacii, a ne války a zbrojení. A budete podporovat mnohem spravedlivější rozdělování. Je to otázka výběru daní, u nás hodně zdaňujeme nízkopříjmové skupiny, protože u nás má velkou váhu DPH, spotřební daň, která nejvíc dopadá na nejchudší.“

Martina: Nejchudší lidé chudnou, ale do chudoby se rekordně propadá také takzvaná střední třída, která vždycky byla stabilizačním prvkem společnosti pohánějícím ekonomiku. Navíc nejpostiženější skupinou jsou samoživitelé a důchodci. Pomohl alespoň těmto lidem nějak záchranný balíček? Nebo – stará se vláda alespoň o tyto části společnosti?

Ilona Švihlíková: Důchodcům bylo „pomoženo“ tím, že se změnilo valorizační schéma. Já bych k tomu chtěla říct jednu zásadní věc: Změna, která přispěla k tomu, že důchodci na tom byli ještě hůř kvůli

inflaci, nezajistila, že bude udržitelný penzijní systém, ale udělala přesný opak. Protože ve chvíli, kdy řeknete, že zákonný nárok – a ještě vám to posvětil váš Ústavní soud – je hospodářská škoda, tak ohrožujete fungování průběžného systému jako takového, delegitimujete ho. To znamená, že lidem řeknete: „Plat'te stále do systému, ale možná potom přijde hospodářská škoda...“ To znamená, že to strašně, ale strašně, velmi poškodilo průběžný systém a jeho důvěryhodnost. Toto je příklad toho, jak neumíte řešit problémy v zárodku. Necháte do ekonomiky proplout vysokou inflaci, a místo, abyste řešil inflaci, tak řešíte ve třetím sledu to, že důchodcům nedáte plnou valorizaci, protože by to podle vás v tuto chvíli stálo moc peněz. Ale problém je inflace, a kořeny inflace, a tam se máte zaměřit. Ale místo toho to vláda nechala proplout, víceméně koukala, a mektala něco o tom, že má proti tomu něco dělat centrální banka.

Martina: Proč?

Ilona Švihlíková: Jednak z ideologických důvodů. Myslím, že řada z nich jsou fanatičtí neoliberálové, kteří si myslí, že si to trh vyřeší sám, když máte oligopolní trh, velmi koncentrovaný, jako u nás řetězce, tak si to nevyřeší sám, respektive nevyřeší to ve prospěch občanů, ale vyřeší to pro svoje zisky – o tom nepochybuje. A druhá věc je, že je to výmluva, že nemusíte nic dělat a nic vymýšlet.

Martina: My jsme teď krmeni tím, že naše veřejné finance jsou díky těmto záchranným balíčům v lepší kondici, zatímco vy jste to koncem loňského roku shodila ze stolu větou: „Připravme se na ránu z milosti, český model závislé ekonomiky se vyčerpá.“ Jakou podobu bude mít rána z milosti, odkud přijde, a co bude po ní?

Ilona Švihlíková: Nedokážu úplně říct odkud to přijde, ale tento model je neudržitelný. Já jsem to psala už někdy v roce 2010, 2012, a pak to vyústilo v knihu „Jak jsme se stali kolonií“. Jenže na to, abyste mohli změnit ekonomický model, potřebujete docela systematickou hospodářskou politiku, o což se tady nikdo ani moc

nepokouší. Upřímně, nevím, co bude poslední ranou, ale jsme v situaci, kdy je ve velkých problémech Německo, a částečně jsme kvůli tomu v problémech i my. Ceny energií, které máme, nejsou konkurenceschopné, není tady žádná ucelená představa o rozvoji, který by na sebe vzala vláda, protože nemáme žádnou sektorovou analýzu, která by řekla, že se soustředíme na 1, 2, 3, 4, 5, a podle toho budeme kalibrovat třeba i vzdělávací soustavu. Vyhazuje se hromada peněz za vědu a výzkum, ale neústí to v dostatečně dobrou patentovou ochranu, takže nám tam zase unikají další zdroje. My jsme jenom velký odtok. Musím říct, že mě fascinuje, že to tady pořád ještě funguje.

Martina: Jsme rozvodí.

Ilona Švihlíková: Ano. To vždycky říkal můj kamarád, že od nás voda akorát odtéká. Ale není to jenom voda. Vždy si myslím, jak bychom mohli být strašně bohatá země, a co by to mohlo znamenat pro naši životní úroveň, ale i pro sebevědomí našich lidí, a třeba i pro naše postavení ve světové ekonomice. Jasně, že nikdy nebudeme žádná velmoc, je nás jenom 10 miliónů.

Naši takzvaní hodnotoví spojenci myslí především na své vlastní zájmy. EU ve stavu transu kráčí do propasti, a haleká, že se sice zničí, ale má správné hodnoty.

Martina: Ale za Rakouska-Uherska bylo 70 procent průmyslu na našem území, nemýlím-li se v počtech.

Ilona Švihlíková: Silnější postavení – je to tak, že ano. Nevím, jestli tito lidé mají nějakou představu, ale myslím, že hodně spoléhají na Německo, že Němci něco udělají, a my to nějak bud' okopírujeme, nebo že nás budou zachraňovat, protože si třeba řeknou: „Nebudeme chtít, aby všechny firmy, které jsme koupili za babku, zkrachovaly.“ Těžko říct. Ale mezinárodní konkurence je velká.

A to jsme přesně u toho. Vezměte si, že i kdybychom měli hodnotovou politiku, a spojence, kteří na vás myslí, tak udělal by spojenec, který na vás myslí, obrovský dotační program, kterým motivuje evropské firmy, aby odešly z EU kvůli drahým cenám energií – viz Nord Stream I, Nord Stream II, jedna z největších sabotáží v dějinách? Udělal by to váš hodnotový spojenec? Ne, to udělá někdo, kdo myslí v první, druhé, třetí, a v páté řadě na své vlastní zájmy. Tak to je. Ale zkuste tohle říct v mainstreamových médiích. Evropská unie je v nějakém divném stavu transu, kráčí do propasti, a haleká u toho, že se možná úplně zničí a položí, ale má ty správné hodnoty.

Martina: Paní docentko, já vím, že se určitě nechcete pouštět do řečí typu: Kdybych mohla, tak bych udělala. Ale přeci jen stále více lidí říká, že je fajn, když pojmenujete věci tak, jak jsou, a že hledáte kořeny toho stavu, ale...

Ilona Švihlíková: Dobrá analýza je výchozí bod, ale nemůže být bodem posledním.

Martina: Ano, přesně tak. A teď je potřeba si říct, co teď, a co potom? Řekněme, řekla jste, že nevíte, jak bude vypadat rána z milosti, a tím pádem nevíme, co se po ní odehraje. Ale pojďme si říct, jakým způsobem brzdit patami. Jak sypat písek do stroje, který by nás mohl rozemlít. Ideální situace: Představte si, že jste požádána o sestavení plánu, jak ekonomicky vyvést tuto zemi z této louže, která, jak se zdá, ještě nemá dno. Co byste navrhla udělat jako první? A teď tady mám jednotlivé body: Daně, důchody, ceny energií, sociální systém. Pojďme si to rozebrat: Co dělat? Co teď? A co potom?

Ilona Švihlíková: Tak jako první by mě asi zajímalo, že bych si chtěla obnovit manévrovací prostor. To znamená, určitě bych chtěla, aby vláda úžeji spolupracovala s centrální bankou, pokusila se najít společnou řeč, protože když jsou proti sobě, tak to je ještě horší, než by mohlo. To znamená pravidelná jednání. Víím, že centrální banka

je takzvaně nezávislá, ale pokusit se sladit noty z hlediska hospodářství. Když se na tak malém písečku dva aktéři „matlají“ mezi sebou, tak je to špatné. Obnovit manévrovací prostor státu, což znamená, že se musí dát do pořádku zejména ministerstvo financí, to znamená obnovit cenový odbor, odbor cen, který by aplikoval zákon o cenách, včetně fungování úlohy ÚHOS. To znamená podívat se na oligopolní trhy, a na to, jak fungují, a nemilosrdně po nich jít. Což by samo o sobě vyžadovalo velkou míru odvahy, protože to jsou všechno u nás zahraniční zájmy.

Martina: A také by nás možná čekalo mnoho arbitrází.

Ilona Švihlíková: Buď do toho půjdete, nebo si to necháte líbit.

Martina: Ale v prohraných arbitrázích jsme skutečně dobří.

Ilona Švihlíková: To ano. Ale je to nějakém novém přístupu.

Martina: Po vzoru Islandu.

Ilona Švihlíková: Prostě trošku tyto věci nakopnout, určitě z hlediska posílení finanční správy, a teď nemyslím nutně jenom z hlediska lidí, ale z hlediska orientace, tedy kdo odvádí DPH. To znamená podívat se hlavně na daňové kontroly největších nadnárodních firem, a jít po transferových cenách a po jejich zneužívání, a hlavně po všech odpočtech poradenství, konzultací, poplatků za licence, a podobně, protože na tom se ztrácejí obrovské peníze. Potom napravit daňový mix jako celek, když to řeknu jednoduše, zvětšit základ daně u korporací – možná bych tam zvažovala i progresi. A určitě bych se podívala na dorovnání podmínek OSVČ, zaměstnanci – tam je dlouhodobě obrovská disproporce. A určitě se podívat na to, jakým způsobem jsou zdaňovány nemovitosti, a teď tím nemyslím, že vám zdaním chalupu po babičce, ale spíš se podívat na lidi, kteří vlastní x činžovních domů, jakým způsobem prostě přispívají ke společnému rozpočtu.

Když bychom chtěli tuto zemi ekonomicky vyvést z louže, ve které jsme, tak na začátku musíte seknout, a říct: Tak takhle hoši ne!

Martina: Pro jistotu se ujišťuji: Nechcete po berlínském vzoru vyvlastňovat?

Ilona Švihlíková: Já bych radši podpořila výstavbu. Upřímně řečeno, restriktivní opatření v první fázi udělat musíte, musíte jako první udělat sek. Ale, víte co, jedna věc je, že uděláte sek po zahraničních řetězcích, že jim řeknete, že tohle jsou nekalé praktiky – tedy udělat kontroly toho, jakým způsobem vydírají místní zemědělce, a podobně.

Martina: Čili tiché kartely?

Ilona Švihlíková: Oni vám řeknou, když se ozvete: „My vás vylistujeme.“ Takže se všichni bojí ozvat, protože pak už se do žádného řetězce nedostanete. Takže se na toto pořádně podívat. V první fázi musíte seknout. A ve druhé musíte podporovat domácí. To znamená...

Martina: A to seknutí? Promiňte, já pořád vidím jeden díl z majora Zemana, jak major Zeman nepustí toho člověka do fabriky, a říká: „Tahle vám už nepatří.“ Máte na mysli také toto?

Ilona Švihlíková: Ne, toto nemyslím. Myslím to, co jsem nyní říkala, podívat se na to, jak fungují struktury trhu, kde je oligopol, který výrazným způsobem deformuje ceny. My na tyto nekalé praktiky máme opatření, ale nikdo je nedělá. Vždyť často nemusíte ani zavádět nic jiného, stačí naplňovat, realizovat to, na co už dneska máte zákonné prostředky, ale musíte vyslat: „Tak takhle hoši ne!“ To na začátku musíte: „Takhle ne!“ A potom je čas na podporu domácích struktur, co by asi ideálně byla nějaká spotřební družstva á la COOP, plus s místními zemědělci.

Ale když se vrátím k nápravě daňového mixu, tak potřebujete udělat audit na straně výdajů. To znamená, zbavit se všech parazitů, kteří vám visí na rozpočtu. Všechny různé organizace, které fungují: „Jeden prstíček tam strčíme...“ A ty nemilosrdně osekát, a udělat pořádek hlavně ve sledování velkých projektů, jako je to u dotací

z EU. To znamená, že když děláte dlouhodobou investiční činnost, tak je projekt dohlíženo dlouhodobě, a ne jenom když to postavíte, a pak zapomenete, a ono to ještě čerpá nějaké další náklady. Tak to asi úplně ne. A určitě považuji za zásadní problém odliv dividend, protože to tady není trestné.

Martina: Odliv dividend?

Ilona Švihlíková: Odliv dividend, to je problém. Co s tím? Já bych řekla, že jedno z rozumných řešení je tlačit na to, aby náhrady zaměstnancům šly nahoru, protože potom zisk firem půjde dolů. To znamená, určitě pěstovat sociální dialog, snaha podporovat politiku vyšších mezd, a mzdové konvergence. Ne, že ji jako dneska potlačujete, ale naopak, že ji podporujete. A na to máte nástroje, jako je minimální mzda, a další zaručenou mzdu určitě držet, nepouštět. A viděla bych tam hodně nástroje podpory participace zaměstnanců ve vedení firem, protože to je zase něco, co vám bude brzdit odliv zisků, to znamená, aby větší firmy měly povinně účast zaměstnanců v dozorčích radách. To tady dřív bylo, než to bylo zrušeno. Takže bych se spíš vrátila k tomu, co tady bylo.

A určitě potřebujeme mnohem vstřícnější legislativu pro zaměstnanecké akcie. Protože to je něco, co u nás povzbudí domácí kapitál, za druhé to vede k vyšší produktivitě, vyšší motivaci lidí, což strašně potřebujeme ke spravedlivější redistribuci. A myslím, že nám to může do určité míry řešit i problém, na který dneska narážíme čím dál víc, a sice, že ti, kteří začali podnikat v 90. letech, jsou v důchodovém věku, a ne vždycky to mají komu předat. Někdy to jde v rodině, ale někdy to v rodině nechtějí ani dělat, nebo to ani nechtějí prodat, nebo není komu, třeba ze zahraničí. To znamená, že předání zaměstnancům je věc, která si třeba v Británii získala poměrně velkou podporu. Já to považuji za fakt důležitou věc, protože podle mě toto opatření nám řeší hromadu problémů české ekonomiky, nebo minimálně přispívá ke zmírnění řady negativ. Takže pro mě je

participace zaměstnanců v různých podobách – ne vždycky můžete napodobovat americký EZOP – ale toto fakt považuji za hrozně důležitou věc.

Úplně minimální scénář je, že kdybych nedělala nic moc extra razantního, tak udělat elementární pořádek. Udělat elementární pořádek v daních, v daňové soustavě, ve fungování finanční správy. Podívat se na výdaje, a na různé parazity na dotacích, a podobně.

Různé neziskové organizace často za peníze státu stát podkopávají. Je potřeba je od financí státu odseknout.

Martina: Kdo je parazitem na dotacích státu?

Ilona Švihlíková: Různé neziskové organizace, a všichni tito, kteří pak často za peníze státu stát podkopávají. Tak možná všechny tyto organizace, které nám říkají, jakou máme mít zahraniční politiku. To má dělat ministerstvo zahraničních věcí, a nemá do toho tlachat žádná organizace, která je, notabene, ještě placená státem – tak toto nemilosrdně odříznout. Neříkám, že by to byly nějaké velké zdroje, to vůbec nejsou velké peníze, ale tyto vlivové neziskovky musíte odseknout – to je jeden z prvních kroků. A vytvořit si manévrovací prostor. To je klíčové pro hospodářskou politiku země. Dobře vést sociální dialog. Spojit se tam jde. U nás jsou odbory v tomto ohledu extrémně vstřícné. Prostě držet dobře sociální dialog s podnikateli. To považuji za hrozně důležité.

Martina: Vy byste upravila sociální dávky, podporu, a tyto věci? Celou sociální politiku?

Ilona Švihlíková: Víte, já nejsem žádný velký ctitel toho, že sociální dávky mají něco zachraňovat – já jdu na dřeň. Chápu, že dneska máme z mnoha dobrých důvodů příspěvky na bydlení, ale pro mě zásadní role státu není v tom, dávat příspěvek na bydlení. Pro mě je zásadní role státu v tom, vytvořit zákonný prostředí tak, aby se mohly stavět dostupné byty. Což znamená podívat se, jestli ve stavebnictví nefunguje nějaký kartel, a podívat se na to, jak můžu

výrobu zprůmyslnit, což si myslím, že ano, a jestli můžu víc podporovat družstevní a obecní bydlení – to je pro mne dominanta – a ne dávat lidem příspěvky na bydlení, protože to fakticky někomu cpete fest do chřtánu, a nemá to konce. A samozřejmě bych řekla, podívat se na to, jak jsou zdaňovány prázdné a nevyužívané byty, které má spousta lidí jako investici. A potom se podívat na daň z bohatství ve smyslu, když někdo vlastní deset činžáků, a jestli za to vůbec nějakým způsobem odvádí daně. Toto myslím, že je jeden plán.

Já nejsem primárně člověk, který – i když vím, že se to od lidí, kteří jsou nalevo, očekává – by chtěl, aby bylo hodně sociálních dávek. Já si myslím, že stát má problém v to, že jsou sociální dávky v tuto chvíli nutné – je to nouzovka – jasně, pomoc je potřeba. Ale tento problém by se měl řešit. Totéž je trh práce. Podpora v nezaměstnanosti – jasně. Podle mě ji máme strašně restriktivní, a potřebovala by upravit. Ale co je potřeba – pořád pracovat s lidmi, věnovat se jim. A ne: „Tady se zaevidujte a vypadněte.“ Ale: „Co umíte? Co neumíte? Co stát pro vás může udělat?“

A teď jsme u nájemného bydlení. Jak chcete mít dobře fungující trh práce, když máte takové nájemné bydlení, že je absolutně nedostupné, není skoro pro nikoho. Když nemáte dobře fungující dopravní síť, a nemůžete se nikam dostat. A pak tady bude někdo mluvit o tom, že budeme vyhazovat lidi bez uvedení důvodů? To vám situaci asi nenapraví. To znamená, že trh práce se globálně mění, a na to potřebujeme mít nějaký systém celoživotního vzdělávání, který bude s lidmi pracovat, ale ne na restriktivní bázi, jakože tě vykopneme z evidence a běž na černý trh. Ale aktivně s lidmi pracovat. Trošku mě v tomto inspirovali Dánové s jejich modelem – což by nebylo snadné zavést, ale líbilo by se mi to – tedy mít úplně normální systém, kdy se člověk vrací do školy, a něco se učí.

Martina: Rekvalifikační kurzy?

Ilona Švihlíková: A měly by za to odpovědnost univerzity. Já si prostě myslím, že univerzity, hlavně tedy státní, si musí přestat hrát na to, že jsou elita, která je mimo, a musí být vtaženy do systému. To znamená, mít spoluzodpovědnost za to, koho dávají na trh práce, a jaká je tam uplatnitelnost lidí. To myslím, že je hrozně důležité, tato vazba, a využívání tohoto potenciálu. A mám pocit, že mozky těchto lidí, které tam jsou, nevyužíváme dostatečně dobře – to je další potenciál, který uniká. A pak se podívat na patenty, na vědu a výzkum, na to, co podporujeme, a potom už to nedotáhneme, a někdo nám to sebere, takže se to neaplikuje, a tak dále.

Martina: Paní docentko, vy jste se v sociálním systému tak rozjela, a působíte velmi drsně, že se bojím pod vaším vedením zestárnout. Co byste udělala pro důchodce?

Ilona Švihlíková: Ne, tak to není. Průběžný důchodový systém je pro mě svatý, protože nic lepšího nemáme. Co se týče důchodového systému, tam je spousta variant, a řeknu jednu z nich: Myslím, že by měly být individuální důchodové účty, že by lidé měli být mnohem více obeznámeni s tím, jaký asi budou mít důchod, a že bychom měli mnohem více reflektovat, že když někdo pracuje mnohem déle, tak by se mu měl důchod zvyšovat, protože teď jsou tam docela překážky, které úplně nemotivují. Ale ne restriktivně, protože v řadě povolání nemůžete pracovat do 70, to prostě nejde. Možná vysokoškolský pedagog. Ale je právě potřeba respektovat rozdíly, i to, že ti, kteří mohou pracovat hlavou, pokud se nezblázní, se prostě rozdělí s těmi, kteří už fyzicky pracovat ve vyšším věku nemůžou. Tam musí být zachována naprosto jednoznačně solidarita společnosti.

Martina: Ano, ale jak to udělat, když vymíráme a když sociální, důchodový systém, který vznikl za Bachova absolutismu, počítal s tím, že nás bude stále více?

Ilona Švihlíková: Spíš že to nebude symetrické. Průběžný systém spočívá v tom, že demografie jde pěkně symetricky, že tam nemáte výkyv obrovského propadu počtu narozených dětí v 90. letech, což se stalo. A zase, několik opatření: Zaprvé se podívat, kdo vám přispívá do systému, a kdo z něj dostává. Na rovinu řečeno, jsou tady skupiny, které přispívají málo, a dostávají nepoměrně víc, a to není možné. To je první věc.

Druhá věc je podpora propopulační politiky. Já vím, že se to projeví až za dekády, to je mi jasné, že to neřeší eminentně. Ale podle mě je klíčová věc bydlení. Bydlení, bydlení, bydlení. To by asi byla jedna z priorit, nastartovat obecní výstavbu, i kdyby to měly být takové investice, které bude garantovat stát. I tak. Toto je naprosto zásadní. A mimochodem, bydlení je v ekonomice obrovský multiplikátor, takže když máte ekonomickou recesi, tak když se začne stavět, tak tento multiplikační efekt vám to může pěkně nakopnout. A kdybych uvažovala o zvyšování věku odchodu do důchodu, tak bych to nechala spíš na motivační bázi, a ne jakousi verzi, kdy je to jako trest: „A budeš pracovat do sedmdesáti!“ Brát lidi jako největší bohatství země, protože jiné nemáme. Nemáme ani ropu, ani měď, ani lithium, a nevím, co dalšího.

Pro stát by měli být na prvním místě lidé

Martina: Ale i kdybychom měli, tak by člověk měl vždy zůstat největším bohatstvím.

Ilona Švihlíková: To ano. To vede k úplně jiným úvahám. Ropné ekonomiky většinou uvažují úplně jinak, to si řekněme na rovinu.

Martina: Asi už jsem načuchla hodnotovou politikou.

Ilona Švihlíková: Ale my máme lidi na prvním místě. To znamená, pečujeme o jejich zdraví, preventivní podpora, uzdravování lidí, podpora toho, aby jezdili do lázní, a ne restriktivní, že budeš mít do sedmdesáti čtyři práce, a pak ti dáme důchod, ze kterého se nemůžeš ani uživit, abys prožil seniorský věk v bídě. To znamená

komplexní péče o člověka, včetně toho, jak jste řekla, systém rekvalifikací, já bych spíš řekla celoživotního vzdělávání. A určitě mít toto jako motivační faktor.

A narovinu si říct, že důchodový systém bude potřeba minimálně v několika nejkritičtějších letech – skoro si myslím, že to asi bude potřeba udělat – to na pár let vyfutrovat z jiných daní. Narovinu, o tom by byly daně z bohatství. Protože v tuhle chvíli já už demografickou křivku nezvrátím, takže musím reagovat. A vždycky musíte mít i dlouhodobý výhled. Ta struktura se zase narovná, to není na věky, ale teď máme propad, který bude trvat nějaké dvě dekády, a pak se to zase začne narovnávat. To znamená, určitě podporovat automatizaci. Nemůžeme být zemí levné práce. Já tady nechci podporovat investičními pobídkami fabriky, které stojí na tom, že lidem platí 20 tisíc hrubého. Tam, kde to jde, zavést nějaký motivační systém na automatizaci, i kdyby to mělo znamenat daňové úlevy.

To je pro mě propopulační politika. A ta je jednoznačně spjata zaprvé s péčí o lidi, to znamená, věnuju se lidem jako největšímu bohatství, které mám. A politika dostupného bydlení.

Martina: Paní docentko Švihlíková, před 25 lety jsem byla u přátel v Paříži, a pozorovala jsem, jak pořád čekají, až ta žena dostane státní zaměstnání, to znamená, že bude pod penzí. Oni na to čekali jako na smilování, protože v tu chvíli už je nevyhoditelná, a mohli si dovolit vzít si byt, a tak dále. A mně to tehdy přišlo hrozně divné, protože jsem žila v zemi, kde se říkalo: „Chceš se někam vypracovat? Chceš se něco naučit? Chceš zbohatnout? Musíš jít do soukromého sektoru.“ A teď se zpětně dostáváme do situace, kdy se moji přátelé snaží dostat pod penzi do státního sektoru, protože ten nabízí přesně to, co jsem tehdy pozorovala ve Francii. Přejde vám to zdravé?

Ilona Švihlíková: Víte, pro mě je hlavní obsah. To znamená, co stát dělá, a jak to dělá. A ve chvíli, kdy to dělá tak, aby podporoval ekonomiku, podporoval životní úroveň, tak mi to opravdu nevadí. Ale říkám, hlavní je obsah. A to nemyslím tak, že je důležité, jestli to je státní, nebo soukromá sféra. Mám pocit, že toto rozdělování státní/soukromý, děláme zbytečně. Pro mě je hlavní výstup, to znamená, jestli stát funguje tak, jak by měl, a jestli plní základní funkce. To znamená, jestli plní třeba funkci sociální, jestli plní funkci, že dohlíží na vykonatelnost legislativy, kterou sám tvoří, a pak se tváří, jakože neexistuje. To je pro mě to hlavní. A to, že tam třeba bude vyšší odměňování, nebo v některých postech bude odměňovat výše, to mi vůbec nevadí.

Mně vadí stát, který je zároveň velký ve smyslu počtu úředníků, a zároveň ne že neposkytuje svým občanům jistotu, ale ještě de facto řadu věcí ohrožuje, nebo na mě klade restriktivní nároky typu: „Tady si musíš zavést tohle, jinak budeš potrestán. Tady musíš plnit toto, jinak budeš potrestán.“ To není moje představa státu. Takže pro mě je hlavní obsah toho, co stát dělá, a to může fungovat dobře i špatně. A může být relativně větší, může být relativně menší, to už je v různých zemích různé, ale pro mě je důležité, aby plnil úkoly, které slouží k rozvoji ekonomiky. To je pro mě klíčové.

Martina: Paní docentko, když byste to všechno udělala, udělala ta opatření, která považujete za smysluplná, tak pak, pokud by se vaše prognóza ukázala správná, finance ozdravily, tak přijala byste euro?

Ilona Švihlíková: Myslím, že v době, o které se hypoteticky bavíme, už žádná eurozóna nebude.

Martina: Myslíte si, že je to otázka let? Nebo desetiletí? Dá se říci ještě tento předpoklad?

Ilona Švihlíková: Já bych řekla, že spíše let, a to z toho důvodu, že vedení EU samo sebe zahání do kouta, do velmi těžkých časů. A co hůř, jsou tam lidé, kteří umí zásadně vytvářet problémy, a neumí

vytvářet řešení. Nebo jinak, mají na každé řešení problém. A potom musíte počítat spíš s horšími scénáři.

Kvalita současných elit je tak nízká, že nejsou schopny se poprat s problémy, které samy způsobily

Martina: Myslíte si, že některé z věcí, které říkáte, se podaří zavést? Nebo třeba i jiným způsobem ulevit našim občanům?

Ilona Švihlíková: Tak v to doufám. Jestli si to myslím? To si můžu myslet ledasco. Víte, u nás budeme mít domácí politický faktor, ale řekněme si na rovinu, že velmi důležité bude to, co se bude dít kolem nás. Už třeba teď vývoj na Slovensku může být pro řadu opozičních uskupení velmi inspirující, a naopak může být děsivý pro ty, kteří jsou u moci. To znamená, že bych nepodceňovala míru zahraničních vlivů. Ale říkám, první výchozí bod je, vždycky vědět, co se děje – u vás doma i v okolí – a umět to vůbec analyzovat, umět to číst. A hlavně si potom nezakazovat přemýšlet nad jinými možnostmi.

Martina: A myslíte si, že máme šanci, aby se k moci dostali politici, kteří na to všechno budou mít kuráž, a obklopí se lidmi, kteří budou odborníky?

Ilona Švihlíková: Myslím, že to bude hodně záviset na tom, co se bude dít kolem nás. Pokud zjistíme, že globalistická moc je výrazně oslabena, ať už různými protestními hnutími, nebo třeba tím, jak dopadnou volby v některých významných zemích – v Německu, ve Spojených státech – což bude samozřejmě velmi důležité, tak potom ano. Protože prostor bude malinko lepší, než je nyní.

Martina: Paní docentko, vy říkáte, že vláda nemá plán, jak pomoci ekonomice, vládní opatření jsou nedostatečná, a nejdou k podstatě, a hasí důsledky špatně nastaveného systému. Co se ještě může, podle vás, stát, za rok, který zbývá do parlamentních voleb? Myslíte, že ještě můžeme očekávat nějaké zvraty, ať už ekonomického, politického, nebo bezpečnostního charakteru?

Ilona Švihlíková: Myslím, že určitě a že ještě získáme řadu velmi důležitých informací a že dojde ke změnám. Jednak tu budou evropské volby, kde s velkou pravděpodobností – nemůžu to říct s jistotou – v řadě zemí zvítězí opoziční uskupení, nebo uskupení, která si dneska říkají populistická, a podobně, zkrátka nejdou s globalistickým trendem, což samozřejmě nějakým způsobem změní i složení Evropského parlamentu. Tím nechci říct, že si mocenský kartel – to, myslím, říkal Petr Drulák – neudrží moc. On si ji nakonec udrží, ale neumí řešit problémy, takže je to dožene. Kvalita těchto elit je tak nízká, že nebudou schopni se poprat s problémy, které sami způsobili. A stejně tak ekonomická realita, ať už vývoj konfliktu na Ukrajině, nebo jinde, je prostě dožene, před tím nikam neutečete. Nemůžete nikam utéct před tím, že se světová ekonomika zásadním způsobem mění. Česká televize o tom může mlčet, a tyto věci promlčet, což stejně dělá už mnoho let, ale realita stejně nakonec vyhraje, nemůžete se před ní zahrabat někam do nory. Ale jak říkám, vzhledem k naší periferní pozici čekám, že budeme spíše z ranku posledních zemí, které plně zjistí to, co se doopravdy děje, a jak obrovské problémy si Evropská unie v minulých letech nadrobila, ať už v oblasti energetické, nebo v oblasti migrace.

Martina: Co vám dává naději?

Ilona Švihlíková: Asi na prvním místě to, že jsem věřící.

Martina: Když to řekne ekonom, tak to jednoho neuklidní.

Ilona Švihlíková: Tak, z hlediska domácí pozice to, že jsem věřící, i z hlediska globálního vývoje, je zkrátka vidět, že se svět mění, že země takzvaného globálního Jihu se více prosazují a že aplikují jiný typ politiky, ať už zahraničněpolitické, nebo ekonomické, a v tom je, bych řekla, určitá naděje. Ale to, že jsme se dobrovolně „přifařili“ k takzvanému Západu, který má před sebou úpadek – a teď je otázka, jestli tento úpadek bude šokový, to znamená propast, nebo

jestli bude pozvolný – to jednoznačné je. My jsme se sami přifařili k území – a ještě jsme na to pyšní – které má před sebou trajektorii směrem dolů. A s tím se podle mě nic dělat nedá, a asi ani nemělo.

Protože víte co? Dominance Západu je něco, co je historicky omezeno, a končí to. U nás tohle není téma, my se pořád musíme tvářit, že jsme na správné straně dějin, ale je to tak. Dominance Západu – historicky vzato – končí, a čím dřív si to uvědomíme, tím lépe. Čím dříve začneme na bázi vzájemné důstojnosti navazovat vztahy s ostatními, bez toho, abychom je poručníkovali o nějakých lidských právech, a dalších věcech, a budeme důstojně, já pán ty pán, jednat s africkými, latinskoamerickými, a všemi zeměmi, tím lépe pro nás. Ale jak říkám, tím, jak jsme periferie Západu, tak jsme papežštější než papež, a tyto věci k nám pak dochází se zpožděním.

Martina: Paní docentko Ilono Švihlíková, já vám velmi děkuji za vaši schopnost přemýšlet i jinak než v bezpečně stanovených mantinelech. Díky.

Ilona Švihlíková: I to je nebezpečná schopnost. V tuhle dobu je to nebezpečná schopnost. Děkuju moc za pozvání.

Všechny příspěvky s Ilona Švihlíková

Diskuze:

Napsat komentář

E-mailová adresa nebude publikována.